

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5

The Development of Learning to Live Together Instructional Model for Primary Students in Grade 4 – 5

อังคณา ราชภูร์เดิม^{1*}, สุธาสินี บุญญาพิทักษ์² และเมธี ดิสวัสดี³
Angkana Ratdoem^{1*}, Suthasinee Boonyapithak² and Methee Disawat³

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมิน มหาวิทยาลัยทักษิณ

¹ Graduate students, Master of Education in Research and Evaluation, Thaksin University.

² อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

² Lecturer Dr., Department of Education, Thaksin University.

³ อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

³ Lecturer Dr., Department of Education, Thaksin University.

* Corresponding author, E-mail: angang_ja@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 ให้ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผล กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสร้างแบบการจัดการเรียนรู้ โดยศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบการจัดการเรียนรู้ และสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ รวม 8 แผน แล้วตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน นำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม ขั้นตอนที่ 2 หาประสิทธิภาพของแบบการจัดการเรียนรู้ โดยนำไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 5 จำนวน 3 ครั้ง ขั้นตอนที่ 3 หาประสิทธิผลของแบบการจัดการเรียนรู้ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นเวลา 10 สัปดาห์ ดำเนินการตามแบบแผนการวิจัยกึ่งทดลองทดสอบก่อนและหลังเรียน 1 กลุ่ม (One Group Pretest – Posttest) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 5 จำนวน 20 คน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านยูงงาม จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) และขั้นตอนที่ 4 สังเคราะห์นวัตกรรมแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยจัดทำเป็นเอกสารคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน

สำหรับครูและนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. แบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ กรอบแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งการจัดการเรียนรู้มี 3 ชั้น ดังนี้ ชั้นที่ 1 ชี้นำ เข้าสู่บทเรียน ชั้นที่ 2 ชี้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระจายค่านิยม และชั้นที่ 3 ชี้นสรุป โดยชั้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระจายค่านิยมมี 7 ชั้น ได้แก่ 1. การเลือกค่านิยมอย่างอิสระ 2. การเลือกแนวทางปฏิบัติด้วยตนเอง

3. การพิจารณาผลของทางเลือก 4. การแสดงเหตุผลกลุ่ม 5. การยึดมั่นค่านิยม 6. การแสดงค่านิยม
7. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ และสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันได้
3 องค์ประกอบ คือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และการเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์
โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 ที่พัฒนาขึ้น
มีประสิทธิภาพ 85.56/83.02 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
4 – 5 บ่งชี้ว่า ทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 หลังได้รับ
การจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นวัตกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ประกอบด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น คู่มือการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือการใช้แบบวัดทักษะการเรียนรู้
เพื่อการอยู่ร่วมกัน และแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ จัดทำเป็นเอกสารคู่มือเผยแพร่แก่ครูในโรงเรียนระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน

Abstract

This study aims at developing instructional model for learning to live together for primary students in grade 4 – 5 in order to enhance the performance and effectiveness of research and development process. The research methodology and procedure are as follows 1) studying and analysing the fundamental data and developing the instructional model by studying and analysing the related theoretical framework, principles and methodologies. This is to synthesize the elements of leaning skills to live together, to determine the theoretical framework in developing instructional model and to provide eight 3-credit learning plans including evaluating its quality by five experts in order to make it suitable for students. 2) verifying the effectiveness of instructional model by applying it with the students in grade 4 -5 in three classes 3) evaluating teaching performance by providing 2 sections of 20 students in grade 4 -5 of Baan Yung Ngam Border Patrol Police school with the 10-week course using one group pretest – posttest method. The subjects are chosen by cluster sampling method. 4) synthesizing the innovation of instructional model for learning to live together of the primary students by making it for the teachers and students in basic education level. According to the findings of this study, it is found that

1. Instructional model for learning to live together for the students in grade 4 – 5 consists of 6 elements which are theoretical framework, principles, objectives, contents, teaching procedure and evaluations & assessments. There are 7 stages of the teaching procedure which are 1) selecting the values independently 2) selecting own operational method 3) considering the consequences 4) giving the cluster reasons 5) adhering to values 6) expressing values and 7) determining the operational procedure

and synthesize the elements of leaning skills to live together in 3 aspects: critical thinking, being eager for knowledge & learning and seeing the value of human life by Instructional model for learning to live together for the primary students in grade 4 – 5 has the effective rate at 85.56/83.02 which meet the criteria set.

2. The performance in learning to live together of the primary students in grade 4 - 5 is significantly higher after providing the instructional model at the statistical rate of .01.

3. The innovation of instructional model for learning to live together of the primary students consists of instructional model, Guide to use the learning plans and manual measurement the leaning skills to live together and The adoption instructional model prepared documentation broadcast for teacher.

Keywords: Instructional model, manual leaning skills to live together

บทนำ

เป้าหมายสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์ ท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม คือ การสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันทั้งระหว่างประเทศ ระหว่างองค์กร และระหว่างบุคคล บนพื้นฐานสันติภาพ ความเสมอภาคและประโยชน์ร่วมกัน กลุ่มประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนจึงใช้กลไกความร่วมมือด้านการศึกษากลับมาเป็นพลังขับเคลื่อนอันสำคัญ (สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555 : 13)

ประเทศไทยในฐานะสมาชิกอาเซียน ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความร่วมมือของประชาคม สังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เท่ากับความตื่นตัวต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพราะการดำรงความเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ต้องมีพื้นฐานจากคนที่เรียนรู้ และเข้าใจวัฒนธรรมชาติอื่น ปรับทัศนคติ ยอมรับความแตกต่าง โดยมองข้ามความขัดแย้งทางประวัติศาสตร์ (น้ำผึ้ง ทศนัยพิทักษ์กุล. 2556 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 2)

ในบริบทดังกล่าวมาข้างต้นย่อมจะส่งผลกระทบต่อทางการศึกษาของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นในการจัดการศึกษาทุกระดับจำเป็นต้องมีการปรับตัวด้านการเตรียมความพร้อมของครูและนักเรียน ซึ่งการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่า ครูจะต้องมีการพัฒนาตนเองทางการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ในอนาคต และปรับกระบวนการเรียนรู้ และปรับทัศนคติ เพื่อให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าแนวคิดในการศึกษาไปสู่เป้าหมายดังกล่าวคือ การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) เป็นแนวคิดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาค่านิยมที่เชื่อมโยงกับสันติภาพ สิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตยและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ช่วยเตรียมคนให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการจัดการในชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (UNESCO. 1998 : 19 – 22) ซึ่งการนำแนวคิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันลงสู่ทางปฏิบัติ นั้น ผู้สอนจะต้องใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หรือการวิธีการที่บูรณาการ แนวทางหนึ่งคือ ใช้กลยุทธ์การสอนบนฐานการกระจำค่านิยม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในการนิยามคุณค่าต่าง ๆ ด้วยตนเอง และการสอนจากสิ่งที่เป็นเรื่องข้อเท็จจริงและมโนทัศน์ มาเป็นระดับของการให้คุณค่า และตรวจสอบค่านิยมของตนเอง และยัง

สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนกำลังศึกษาอยู่ โดยครูเป็นผู้ช่วยชี้แนะแนวทางให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงแบบแผนพฤติกรรมตนเอง (Raths, ; et al. 1966 : 11)

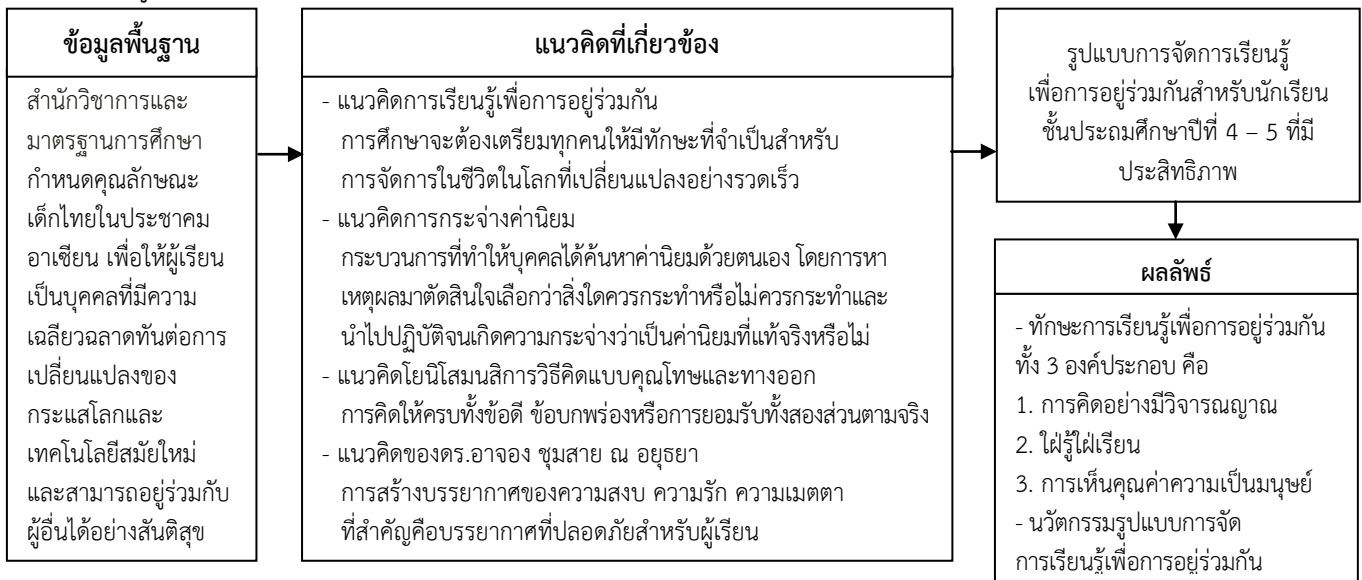
ดังนั้น โจทย์สำคัญในการวิจัยนี้จึงมุ่งค้นหา พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อให้ได้นวัตกรรมรูปแบบการสอนที่จะส่งเสริมผู้เรียนให้มีเกิดทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน สามารถใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนเรียนรู้และเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ อันนำไปสู่ความเป็นพลเมืองที่ใช้ชีวิตอยู่ในโลกได้อย่างสมานฉันท์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5
2. เพื่อหาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5
3. สังเคราะห์นวัตกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อการเผยแพร่และใช้ประโยชน์ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน โดยศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ศึกษาแนวคิดการกระจำง่าค่านิยม (Raths, ; et al. 1966: 28) แนวคิดโยนิโสมนสิการวิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก (พระธรรมปิฎก. 2546: 675 – 727) และหลักการของรูปแบบการสอนที่เน้นคุณธรรมนำวิชาการของดร.อาจง ชุมสาย ณ อยุธยา (อาจง ชุมสาย ณ อยุธยา. 2550: 42) เพื่อสังเคราะห์โครงร่างของรูปแบบ โดยนำแนวคิดการกระจำง่าค่านิยมมาเป็นแนวคิดหลักในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยได้แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพ

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เป็นการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ และสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 และสังเคราะห์โครงสร้างของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 จากนั้นสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ใช้เวลา 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง และสร้างแบบวัดทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันจำนวน 2 ฉบับ แบบวัดฉบับที่ 1 เป็นแบบวัดด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีลักษณะเป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 6 ข้อ แต่ละข้อมีข้อความย่อย 3 ข้อ และแบบวัดฉบับที่ 2 เป็นแบบวัดด้านใฝ่รู้ใฝ่เรียนและการเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ มีลักษณะเป็นแบบทดสอบสถานการณ์ จำนวน 40 ข้อ นำโครงสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบวัดที่พัฒนาขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเบื้องต้น ทำการปรับปรุงแก้ไข แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาถึงความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัด จากนั้นวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item - Objective Congruence : IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป นำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างทดลองเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 2 หาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เป็นการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้และหาประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันไปทดลองใช้กับนักเรียนแบบรายบุคคล (Individual Tryout) โดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านไร่ยาว จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random)
2. นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันไปทดลองใช้กับนักเรียนแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Tryout) โดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนบ้านควนประ จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มง่าย (Simple Random Sampling)
3. นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันไปทดลองใช้กับนักเรียนแบบภาคสนาม (Field Tryout) โดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนบ้านปากแพรก จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก จากนั้นวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 แล้วนำผลที่ได้จากการทดลองใช้มาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้จริง

ขั้นตอนที่ 3 หาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เป็นการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 ไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านยูงงาม จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) มีนักเรียนทั้งหมด 20 คน โดยดำเนินการตามแบบแผนการวิจัยกึ่งทดลองทดสอบก่อนและหลังเรียน 1 กลุ่ม (One Group Pretest – Posttest) จากนั้นวิเคราะห์หาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 โดยเปรียบเทียบทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test Dependent Samples)

ขั้นตอนที่ 4 สังเคราะห์นวัตกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

เป็นการสังเคราะห์นวัตกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยจัดทำเป็นเอกสารคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันเผยแพร่แก่ครูในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5

1.1 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5

1.1.1 รูปแบบนี้พัฒนาขึ้นโดยผสมแนวคิดการกระจำจ่านิยม (Raths, ; et al. 1966 : 28) แนวคิดโยนิโสมนสิการวิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก (พระธรรมปิฎก. 2546 : 675 – 727) และหลักการของรูปแบบการสอนที่เน้นคุณธรรมนำวิชาการของดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. 2550 : 42) ภายในรูปแบบมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ กรอบแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ซึ่งการจัดการเรียนรู้มี 3 ชั้น ดังนี้ ชั้นที่ 1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ชั้นที่ 2 ชั้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระจำจ่านิยม และชั้นที่ 3 ชั้นสรุป โดยชั้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระจำจ่านิยมมี 7 ชั้น ได้แก่ 1. การเลือกคำนิยมอย่างอิสระ 2. การเลือกแนวทางปฏิบัติด้วยตนเอง 3. การพิจารณาผลของทางเลือก 4. การแสดงเหตุผลกลุ่ม 5. การยึดมั่นคำนิยม 6. การแสดงคำนิยม 7. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ โดยรูปแบบนี้เป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน ซึ่งองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และ การเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันกับการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนระดับประถมศึกษา

1.1.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า โครงร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 และแผนการจัดการ

เรียนรู้ มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52

1.2 ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75

1.2.1 ทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 ทั้ง 8 แผน จากการทดลองใช้ครั้งที่ 1 แบบรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 344.6 จากคะแนนเต็ม 480 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 71.79 และคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 84.60 จากคะแนนเต็ม 120 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 70.50 ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 จากการทดลองใช้ครั้งที่ 1 แบบรายบุคคล มีประสิทธิภาพเท่ากับ 71.79/70.50 และข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข คือ ความเหมาะสมของเวลาที่ใช้

1.2.2 ทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 ทั้ง 8 แผน จากการทดลองใช้ครั้งที่ 2 แบบกลุ่มเล็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 376.13 จากคะแนนเต็ม 480 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 78.36 และคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 91.33 จากคะแนนเต็ม 120 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 76.11 ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 จากการทดลองใช้ครั้งที่ 2 แบบกลุ่มเล็ก มีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.36/76.11 และข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข คือ การควบคุมชั้นเรียนในการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย

1.2.3 ทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 ทั้ง 8 แผน จากการทดลองใช้ครั้งที่ 3 แบบภาคสนาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 410.7 จากคะแนนเต็ม 480 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 85.56 และคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 99.63 จากคะแนนเต็ม 120 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 83.02 ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 จากการทดลองใช้ครั้งที่ 3 แบบภาคสนาม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.56/83.02 และข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข คือ การควบคุมชั้นเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

2. ผลการหาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 พิจารณาจากการเปรียบเทียบทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 ดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะการเรียนรู้การเพื่อการอยู่ร่วมกันก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้จากการทดลองใช้จริง (n = 20)

ทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน	การคิดอย่างมีวิจารณญาณ			ใฝ่รู้ใฝ่เรียน			การเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์		
	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.
ก่อนเรียน	40	14.10	9.06	40	26.70	3.68	40	26.35	3.80
หลังเรียน	40	32.65	4.57	40	35.30	1.97	40	36.40	1.63

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนทักษะการเรียนรู้การเพื่อการอยู่ร่วมกันหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 36.40 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.63 รองลงมาคือ ด้านใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 35.30 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.97 และและด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.65 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.57

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้จากการทดลองใช้จริง (n = 20)

ทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	P-value
ก่อนเรียน	120	67.15	14.63	17.55	.000**
หลังเรียน	120	104.35	6.29		

จากตารางที่ 2 พบว่า ทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการสังเคราะห์นวัตกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้นวัตกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันที่ประกอบด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น คู่มือการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือการใช้แบบวัดทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน และแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ จัดทำเป็นเอกสารคู่มือเผยแพร่แก่ครูในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สรุปและอภิปรายผล

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยผสมแนวคิดการกระจายคำนิยม (Raths, ; et al. 1966 : 28) แนวคิดโยนิโสมนสิการวิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก (พระธรรมปิฎก. 2546 : 675 – 727) และหลักการของรูปแบบการสอนที่เน้นคุณธรรมนำวิชาการของดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. 2550 : 42) รวมทั้งการศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้สังเคราะห์ได้องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ กรอบแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การ

จัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้แบบกระจายค่านิยมทั้ง 7 ชั้น ที่มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75

1.1 ผลการทดลองใช้ครั้งที่ 1 แบบรายบุคคล (Individual Tryout) พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 เท่ากับ 71.79/70.50 และข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข คือ ความเหมาะสมของเวลาที่ใช้

1.2 ผลการทดลองใช้ครั้งที่ 2 แบบกลุ่มเล็ก (Small Group Tryout) พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 เท่ากับ 78.36/76.11 และข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข คือ การควบคุมชั้นเรียนในการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย

1.3 ผลการทดลองใช้ครั้งที่ 3 แบบภาคสนาม (Field Tryout) พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 เท่ากับ 85.56/83.02 และข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข คือ การควบคุมชั้นเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 มีค่าเท่ากับ 85.56/83.02 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดี นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นการฝึกและเปิดโอกาสให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ ได้ปฏิบัติ ได้ตัดสินใจด้วยตนเองโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นต่อตนเองต่อผู้อื่นและต่อสังคม มีความกระตือรือร้นที่จะค้นคว้าหาคำตอบที่เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา มีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนาตยา ปิลันธนานนท์ (2528: 41) ที่กล่าวว่า การกระจายค่านิยมส่งเสริมให้นักเรียนพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นจากทางเลือกแต่ละทางเลือก แล้วเลือกแนวทางที่เขาคิดว่าให้ผลที่เขาพอใจที่สุด ซึ่งการประเมินทางเลือกอาจใช้ตนเองเป็นหลัก หรือมองจากผู้อื่น หรือสังคม และจากขั้นตอนในการตัดสินใจของกระบวนการกระจายค่านิยมที่ได้ให้นักเรียนมี การฝึกปฏิบัติกิจกรรมเหล่านี้ซ้ำ ๆ ส่งผลให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในค่านิยมของตนเอง

2. ทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 ที่พัฒนาขึ้น ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 5 สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนได้รับการฝึกการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นขั้นตอน ใช้เหตุผลพิจารณาคุณโทษทางออก รวมถึงผลดีและผลเสียในการตัดสินใจเลือก ทำให้นักเรียนมองเห็นแนวทางการแก้ปัญหาที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถนำวิธีการคิดไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันจนเกิดเป็นค่านิยมของตนเองในการแสดงออกถึงทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนาตยา ปิลันธนานนท์ (2528 : 537) ที่กล่าวว่า วิธีการฝึกกิจกรรมการกระจายค่านิยมเน้นที่วิธีการ โดยมุ่งที่ทักษะการค้นหาและสร้างค่านิยมของตนเอง และส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามค่านิยมอย่างเป็นขั้นตอน ดังนั้นการ

ทำความเข้าใจในค่านิยมจึงเป็นสื่อความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกในตนเองและผู้อื่น รู้และเกิดทักษะการตัดสินใจ พร้อมทั้งเกิดความเชื่อมั่นใน ความเชื่อของตน เมื่อตนได้แสดงค่านิยมที่เป็นขั้นตอนของการสำรวจค่านิยมที่แท้จริงก็จะส่งผลให้เกิดค่านิยมในการแสดงออกถึงทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสูงขึ้น

3. นวัตกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น คู่มือการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือการใช้แบบวัดทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน และแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ จัดทำเป็นเอกสารคู่มือเผยแพร่แก่ครูในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาหน้าที่พลเมือง หรือนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ เป็นต้นว่า รายวิชาสังคมศึกษา รายวิชาวิทยาศาสตร์ หรือนำไปประยุกต์ใช้ในการวัดทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันอื่น ๆ เป็นต้นว่า ความเป็นพลเมืองที่ดี การดูแลรักษาทรัพยากร ซึ่งนวัตกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน มีความเชื่อมโยงกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่ยึดหลักสำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และยังสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) อย่างสันติสุข การเคารพสิทธิมนุษยชน การปฏิบัติตามระบบประชาธิปไตย และการบรรลุการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่มีเป้าหมายเพื่อเตรียมทุกคนให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการจัดการในชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (UNESCO. 1999 : 19 – 22)

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบกระจายค่านิยมในรายวิชาหน้าที่พลเมือง จากผลการวิจัยที่พบว่าทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันของนักเรียนสูงชัน ดังนั้นครูผู้สอนวิชาหน้าที่พลเมือง สามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แพร่หลายมากขึ้น

2. สถานการณ์ในกรณีตัวอย่างที่ครูนำมาใช้ควรเป็นสถานการณ์ปัญหาในการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัยของนักเรียน โดยครูผู้สอนต้องประยุกต์ให้เข้ากับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันเน้นการพัฒนาค่านิยมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครูผู้สอนจะต้องเสริมสร้าง การนำความรู้และแนวทางการปฏิบัติตนไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันอื่น ๆ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 – 5 เป็นต้นว่า ความเป็นพลเมืองที่ดี การดูแลรักษาทรัพยากร หรือทักษะที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน

2. ควรมีการวิจัยถึงทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันของนักเรียนในระดับที่สูงขึ้น เช่น ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นต้น

3. ควรศึกษาวิจัยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างต่อเนื่องในระยะยาวและเก็บข้อมูลแบบอนุกรม (Time Series) เพื่อทราบถึงพัฒนาการและระดับความคงทนของทักษะการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันของนักเรียนในแต่ละช่วงเวลา

คำขอบคุณ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ประจำปี 2558 จากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณสำหรับการสนับสนุนให้โครงการวิจัยบรรลุผลสำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- นาคยา ปิณฑานนท์. (2528). *เอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษา หน่วยที่ 6 – 10*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- น้ำผึ้ง ทศนัยพิทักษ์กุล. (10 มกราคม 2556) รายงานวิจัยบทบาทและความสำคัญของประชาคมสังคมและวัฒนธรรมต่อการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน. สืบค้นจาก <http://www3.ihost.in.th>
- พระธรรมปิฎก. (2546). *วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สยาม.
- สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *ความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง “การเตรียมความพร้อมของประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสค.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2550). *รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์*. กรุงเทพฯ : วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- Raths, Louis. ; et al. (1966). *Values and Teaching*. Columbus : Charles B. Merrill.
- Unesco. (1 ธันวาคม 2555). *LEARNING TO LIVE TOGETHER*. สืบค้นจาก <http://www.unesdoc.unesco.org/images/0011/001143/114357eo.pdf>